

TIDEVARVET

Lösnummerpris: 15 öre.

Nr 7. 12 febr.

Tidevarvet Nr 7

Vår ledande artikel, Följdriktigt behandlar den planerade kvinnolistan vid stadsfullmäktige i Stockholm.

Lady Rhondda, Chesterton och Shaw har uppträtt vid en mycket uppmärksam disputation i London om De arbetsfria kvinnorna.

Vägen till jämn och ärlig konkurrens på arbetsmarknaden mellan män och kvinnor måste gå genom likaförhållanden. Från Malmö har Tidevarvet fått sig tillägnad en artikel i detta ämne.

Goda nöjen till billigt pris är ett önskemål för hela vårt folk och beaktas även glädjande nog av våra lagstiftare.

Under strecket fortsätter Emilia Fogelklou sin serie om Släktlivet och de politiska linjerna.

Frisinnade Kvinnor i Stockholm mot kartellen "Sambället främst". Fröken Anna Åbergsson återger de synpunkter, som hon framlade på Frisinnade Kvinnors möte i Stockholm.

Veckans novell, Från ett tredjeklassbörn är skriven av Eva Schmidt.

Olga Elm Dahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 57
STOCKHOLM

Fransk Dessert-Ost
AXEL BOVIE, 12 Jakobsg.

6/8 m Bj
Spångbergs Blommar
12 Birger Jarlsgratan 12

Hostolbröstkaramell
finnes överallt!
Sockerlagert-Artikelfabrik, Stockholm.

CARL NEDMAN
SNICKARE
Linnégatan 50
Tel. O. 24 42. Bortastel. O. 66 17.
Alla slag av så till enheter som finare Snickerarklän, B-növersingar, Reparationer etc. i all modernaste priser.

Äro Edra Inkomster för stora?

Lady Rhondda, Chesterton och Shaw kring De arbetsfria kvinnorna.

Till Kingsway Hall i London hade biljetterna varit slutsålda den vecka i förring. Den 27 jan. ägde där rum en disputation över problemet "De arbetsfria kvinnorna" mellan Lady Rhondda och den hon utmanat: författaren och journalisten G. K. Chesterton. Bernard Shaw var ordförande.

De tre behöva knappast presenteras. Shaw alldes inte. Emby Ek har gjort det i förra årets sista nr av Tidevarvet — han är ju också "världens f. n. mest lästa — spelade författare".

Lady Rhondda presenterades — och skrev själv — i Tidevarvets alla första nummer. Och hon är också väl känd: affärskvinnan, kvinnoaktivist, som på grund av sitt framstående arbete som faderns sekreterare — Lord Rhondda var den malakalose organisationens av krigs-Englands livsmedelsförsörjning — vid hennes död blev "egen pär av England".

Perress in her own Right. Detta innebar rätt för hennes son eller dotter att ära påristen. Men icke rätt för henne själv att taga säte och stämna i överhuset, påtreras hus.

Lady Rhonddas kamp för sin plats i överhuset är ryktbar. Men av större vikt är säkert den veckotidning, "Tit och tidvatten" (Time and Tide) som startades av henne 1920, "oavhängig, icke partibunden". Under dessa 7 år har den i alltjämt växande mån blivit opinionsbildande, särskilt i kvinnofrågor, men även då det gäller att förordasfritt se på Englands inrikes- och utrikespolitik. Där kan den sångs kända sida vid sida med Manchester Guardian.

Det är i Time and Tide som Lady Rhondda under signaturen Candida — den klarögda hjältinnan i Shaw's drama med detta namn — med sin ton av "visshärdig, moderig humor" skrivit en serie artiklar om "de arbetsfria kvinnorna".

Det är dessa artiklar, som givit upphov till disputationen.

Candida utgår från John S. Mill's ord: "Vi måste komma ihåg, att all

Vägen till jämn och ärlig konkurrens.

Svenska Tobaksmonopolet har funnit det med sina ekonomiska intressen förenligt att vidtaga reduktion av sin personal vid arbetsplatserna i Stockholm, Gävle och Malmö. Åtgärden motiveras av att maskiner numera inmonteras för tillverkning av vissa cigarrtyper, vilka hittills framställts av manliga cigarrmakare. Upplysningarna ha också drabbat uteslutande män, medan den kvinnliga personalen behålls. Från Gävle ha för övrigt fyra kvinnor förlämnats till Malmö i samband med reduktionerna.

Det fanns på sin tid vissa röster inom den internationella arbetarrörelsen, som varnade arbetarna för maskinkonkurrensen, och i maskinernas första barndom vände sig också vissa arbetargrupper i raseri mot dessa deras livliga fiender. Sedan dess ha andra synpunkter på problemet gjort sig gällande, man har hävdats att maskinerna aldrig skulle kunna utvecklas utan tvärtom tagas i anspråk i allt större utsträckning, dock icke för att taga brödet från arbetarna utan för att underlätta och begränsa deras arbete, förkorta deras arbetsdag och således föra deras liv drägligare och människo-värddigare.

Denna utväg, som för övrigt värdens störste industrimagnat, Henry Ford, talar för, torde väl också vara den enda riktiga. När därför ett modernt industriföretag och därtill ett statligt sådant, som icke befinner sig i ekonomiskt nödläge utan tvärtom, tillgripur den åtgärden att helt enkelt avskeda genom maskinläst överflödigt levande arbetskraft, ter sig denna åtgärd i högsta grad brutalt, krass och antisocial. Den står i skarpaste motsats till allt socialt framskridande.

De personalgrupper, som drabbats av uppsägningen, ha givetvis genom sina organisationer och sitt förbund begärt förhandlingar med monopolets ledning och därvid även använt vissa utvägar till att undvika avskedande av de manliga arbetarna, bl. a. att förtidspensionera en del äldre arbetare. Vidare påpekas att nära 50 % av de vid monopolet anställda kvinnliga arbetarna äro giftna. Vårhän det sistnämnda jämförvis visar författarna ju lätta avskedande är förlämplig undersökning om de av dessa giftna kvinnor och låt manliga familjeförsörjare intaga deras platser.

Det ligger naturligtvis nära till hands att i en situation som denna hänvisa till en sådan utväg, och såsom rent tillfällig vore den måhända i vissa fall berättigad. Jag utmöttrycker tillfälligt, fullt övertygad som jag är, att utvecklingen en gång måste ge kvinnan såväl som mannen rätt att välja sitt arbete oberoende av den privata händelse i hennes liv, som kallas giftermål. Så länge ha vi emellertid ännu inte kommit, och därför kan man först och främst utväg ur ifrågakvarande situation, även om man icke kan göra den.

Men — det finns ännu en utväg, även om den icke verkar lika snåbot som direkta avskedanden av t. ex. giftna kvinnor. En industri sådan som Svenska Tobaksmonopolet sysselsätter betydligt fler kvinnor än män. Den exakta siffran för hela landet känner jag icke för närvarande, men för Malmös vidkommande uppgår arbetsstyrkan för närvarande till något över 500, därav endast 82 manliga (eller reduktionen 38). Vidare betalas den kvinnliga arbetskraften ärosvärdt lägre än den manliga. Skillnaden är ungefär 30 öre per timlös!

Detta faktum framtränger naturligt den frågan: varför förekomma kvinnorna i en så pålitlig, majoritet vid fö-

retaget i fråga? Är det den billiga arbetskraften, som spelar in, eller passera arbetet bättre för kvinnohänder? Det skulle vara intressant att få ett svar på den frågan av högta vederbörande direkt, men ett sådant svar siter förmodligen lägg ut. För en objektivt inställd synpunkt finnes emellertid ingenting naturligare än att radikalt genomföra likaförhållanden och endast taga hänsyn till arbetsprestation och olik kvalificerat arbete. Därmed bortfalle den fula misstanken om utnyttjande av billigare kvinnlig arbetskraft, samtligt som konkurrensen om arbetsstillfällena blieve rättvisare. Då skulle det snart avgöras, vilka händer, som bäst dugde till arbetet, de manliga eller kvinnliga. Visade det sökte, vore ju därmed fastslaget, att cigarrmakarier i själva verket kunna för ett kvinninyrke; blieve resultatet, att kvinnorna finge vika för männen, så... la la bonheur. Neherlaget vore dock hedsamt och rättvist, en konsekvens av ålig strid. Nu kan man ju icke tala om medel eller årlighet, när lönerna beräknas efter kön.

Det finns ett annat arbetsområde, som redan länge tillämpat likaförhållanden, nämligen typografyrket. Männen inom det yrket ha samerigt inte följt på kuppen, tvärtom, samtligt som rättfärdighetskravet är tillgodosett. Och det är det kravet vi först och främst börja arbeta för. Kvinnornas billigare arbetskraft är icke blott ett orättvist och full drag i det ekonomiska samhället, det är ju också — vilket tydligt ser sig till känna då och då — ett direkt tjvveri och smatteri av arbetsstillfällena.

Fair play.

Nr 7. 5 årg. 1927

Svärden smidas till plogbillar.

Vi ha nyligen beväntat det första trådlösa telefontalet över Atlanten. — Flygtrafiken går icke för är mot allt större fullkomning. Den dag torde icke vara fjärran, då vi ordna med en luster Marini-Kina etc. på et. par. tre dagar. I snart varje hem finnes en radiopparat, mer eller mindre fin, beredande på råd och lägenhet. Envar kan sitta i sitt soffhör och följa med vad som sker ute i världen eller vilka sina sinnen till orkester- eller dansmusik — vad man nu föredrar — från land, som förr kallats "fjärran".

Låt oss ett ögonblick tänka isför detta. Låt oss ett ögonblick tänka över vad som sker i världen just nu. — De som nu ropa, att vi leva i förfallet och den själsliga förfärlighets århundra, se endast till ytan, och knappt det. De andliga värden som spira i den tekniska utvecklings ågar, skymmas ännu av skapelseprocessens virvlande ångor. Vi fästa oss mest vid raslet och lånet där den nya tiden spränger fram i sin måktiga triumfvåg.

Men om vi se på det underliga, skola vi finna, att det väder en skara bluga små blommar där den äldre dragit fram. Låt oss stanna inför radior. Sötta minniskor, som aldrig besvärat sig med att gå på ett föredrag t. ex. ha genom radion blivit väckta till nytt liv. Ha de lyssnat, utan trivsel mekaniskt i början. Men så har plöjt sig livgivande orden ståt ginstan i deras bröstas hjärtan. Man har sett många exempel på detta. Om till det såväl och isolerade har radion kommit med tröst och hjälp i de värda stunderna. Oblygsna folk äro icke längre ensamma mot mörkret och kölden. Utan i år deras enliga bonus, står helvädret den och väntar på att få stiga in. Låt oss icke glömma, att detta är Underen på jorden.

Vi önska höra en konsert från London eller Wien. Vi vrida på en knapp, och tonerna strömma mot oss. — Jag hörd härom aftonen en Berlinkonsert från Albert Hall, London. I en stuga inte på landet. Tonerna fylde hela den lilla lägenheten, kören, tenor, orkester, allt hördes så underbart rent. Man måste därvid tänka: Betyder icke detta, att det drömda paradiset plöjt uppbaras sig på jorden? — Utan kostnader och möda får du vara med om ett konsert från ett fjärran land, från ett land, som du fordom inte kunde nå, om du inte var gynnad och rik. Och, även om du hade rikedom, så kom du icke dit utan resans mödorna.

Nu sitter en gumma ute på landet och tar det i det, som fordom endast var fåtal betskär.

Är det icke värt att lägga märke till, att den trådlösa ljudtransportelektronen är ett krig? Svärden källa döda på att smidas till plogbillar. — Man erinrar sig plöjd Viktor Rydbergs profetiska ord: Fasan dårlit fråta värden. Vilket uttrytt måste betydta: den tekniska utvecklingen måste omöjliggöra kriget.

Då en engelsk radiostation hälsade: godnatt, Norge, godnatt, Sverige, godnatt allsammans, välsäddes denna hälsning i våra hjärtan på ett sätt som icke kan föras till ett annat nytt i människans historia. Och det var stort och gripande.

Vi kunna därför tryggta vänta på den dag, då Kina ropar: godnatt, Europa, godnatt! Det lördt lättlig i dag. Men det kommer troligen att tjuda med gripande allvar i morgon. Även om vi mellan detta i dag och i morgon ligga öra våra översäror.

När dystra profetior om överflödning, krig och fattigdom äro så starka, är det sådant att erinras. Sj. Tegners sköna ord:

En gud ser jag komma med kranande kör. Där växer en Mommi i varje hans spår. Han sluter de Iria i faderlig famn, gõe värdet till lisa, och Prid är hans namn. Maj Hirdman.

Varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

Med anledning av —

Malmöbe-lutet.

Till Tidevarvets Redaktion, Stockholm.
Kan Redaktionen uppmana mig om, huruvida Malmö stadsfullmäktige beslutat att uppsäga giftna kvinnor, som äro anställda i stadens tjänst, gäller alla giftna stads-tjänstkvinnor i Malmö eller endast de som i framtiden ingå äktenskap? Det em som det andra är ju i hög grad oerövligt och borde ju inte få passera utan att kvin-norn från alla Sveriges kanter, och varför inte även från grannländerna, låt dem i Malmö stadsfullmäktige höra en kraftig protest.

Vidare en annan sak. Kan det inte sätas i fråga, att Malmö stadsfullmäktige krävt dessa kvinnors rättigheter, som att beslutet kan anses lagligt? Om en man i stadens tjänst uppmanas från sin stads-tjänst för att han giftnas med en förömnings kvinna — å en förtäpplad vara ordinarie med rätt till pension — kommer han alldeles säkert att draga saken inför domstol. Vartför skulle inte kvinnorna också kunna det?

Men en åtgärd kunna de nu redan vid-taga; de giftna kvinnorna i stats- och stads-tjänst kunna, för att skaffa sig mera ge-nomsyn, utgå till offentlig, billiga gemensam-organisation. Visserligen finns det alltför många organisationer här i landet förut men det ser nu ut, som en omständigheterna skulle tvinga fram denna.

Surete den 27/1 1922.
Anna Wenner-Rosin.

Då jag fått del av de frågor, som Anna Wenner-Rosin gjort redaktionen av Tidevarvet med anledning av det

beslut, Malmö stadsfullmäktige fattat angående den giftna kvinnans ar-bete i stadens tjänst, vill jag med någ-ra ord besvara desamma.

Beslutet rör endast de kvinnor, som efter årsskiftet 1926—1927 ingå äktenskap. För de kvinnor, som före nämnda tid inträtt i det äkta ståndet och som innehåva tjänst hos stads-förändring, utan få de fortfarande behålla sin anställning. Eftersom stadsfullmäktige beslutat fått denna form, tror jag, att ett överklagande av desamma på den grund, att det kränkt dessa kvinnors rättigheter, skulle vara så till vida utan verkan, att beslutet ändå troligen skulle hava blivit fastslått. Såsom en demon-stration och protest hade ett sådant överklagande kanske kunde bli värdelöst fullt nog.
Emellertid förmenar jag, att ett enigt uttalande hos kvinnorna med massresolutioner vid möten och ett kraftigt arbete för att genomsökta-rea frågan och giva upplysningar om Malmöbe-lutets konsekvenser, om det skulle få eftertryck i stat och kom-mun, bör kunna hava alldeles sam-ma verkan som ett överklagande av Malmöbe-lutet.

Jag har redan i Tidevarvet velat genom min kritik mot kvinnans ställning vid sista stadsfullmäktigevalen framkastat den tanken, att om kvin-norna äro sig något så när om att protestera mot Malmöbe-lutet och dess eventuella avvägare i riksdag och fullmäktigeinstitutioner, så tor-de vi nog kunna hävda vår mänskliga rätt att få erhålla och behålla det arbete, för vilket vi utbildad oss, och vadtill vi befunnits lämpliga, oavsett om vi därefter ingå äktenskap eller ej, särskilt nämligen om vi begagna oss av våra värdepår, då det är det som avgiva dem. Jag förmenar, att denna fråga äro en hela kvin-nos ösläktets fråga av så stor betydelse som aldrig förr med undantag av medborgarfrågan, och att varje inför framtiden ansvarskän-nande kvinna, oavsett om hon eller hennes anföringa hava utsett att till-höra de samhällsständas privilegie-erade klass eller ej, bör i sin mind-er verka till att hindra ett beslut i den riktning som innefattas i Malmöbe-lutet och i herr Lindbergs motion.

Stulle riksdagens manliga ledamöter sedan, trots denna som jag hoppas kraftiga och vederhäftiga opinion, som jag räknar med finnas inom lan-dets kvinnokretsar, fatta sitt beslut i motståndets anda, då torde — vill jag hoppas — kvinnorna med röstsedel i hand icke vara sena att vid nästa val säga sin mening.
Elisabeth Nilsson.

Rutnätet.

Ber härmed få bemöta ivrenad-ningar mot min artikel i Tidevarvet nr 1—2, framställda av Clara Wigfors under rubriken "Rutnätet" nr 4.

Ar ej "givandets glädje" måttig nog, när givna tas som själv-klar förordan? Men just detta är, som bekant, fallet med de gåvor, som hjälpa bankdirektörers eller doktors el-ler köpmannens (ej högt yrkesfunktionäre el-ler i sig själv rika) frö att följa mannens villkor och stånd. — Att delvis eller helt försörja en fallt arbetslös är nog en glädje, som kan uppskattas blott enligt en-dera av följande tankelagor: så roligt att kunna göra alla andra och sär-skilt som de och de — eller: den, som be-talar, bestämmer. — Smågävor däremot, bannlysas givetvis ej genom det angivna systemet, eftersom sådana i ingen mån närma sig försörjning. Av detta skal samt emellan dylika ej äro förtäpplade, kan man beträffande dem med säkra tillä-ge "givandets glädje". — Kanna vi ej em-åmnas denna, att självförsörjningens glädje är större än gåvomottagandets? Och är i den världslösa, som alstras genom medvetandet om, att något gåvo-mottagande omöjligt kan orsaka kontra-hentens tillgivenhet?

Min opponent efterlyser även "säm hö-righetens glädje", när köns-kontrahenterna bli av varandra ekonomiskt oberoende. Förhåller det sig dock så, så, att ju större man är, att det är ej sko-somliga hand, som locka eller någån män-skinn samman, dess säkrare vet man, att sympanlin är bindemedlet? Som min ar-tikel just gick ut på så fäk portning-bandet ("strängt åtskild ekonomi"), avsåg den alltså att grunda sambörigheten helt på sympati. Är nämnne ej denna grund för "sambörighets glädje" att före-draga?

Ar det ej därför litet otrovligt att säga "över hela rutnätet stödt pengar"? Nämnne ej manne det nuvarande äktnes-kepet (ofta även de fria förhållandena) ka-raktäriseras av nämnda ord genom den ekonomiska sammanhopning, det ekonomiska beröende och de ekonomiska beräk-ningar, som lifröja desamma?

Holmfrid Egenes-Eriksson i nr 5 ber jag få svara följande:

Ar det verkligen möjligt att vi min artikel utläsa den meningen, att manne bör vara "socialt bjudig, kvinnan under-betald hemarbetare"? Fårkyrda för de jäms g od yrkesutbildning" och för hustrurn yrkesarbete med lika lön för lika arbete. Förelag vidare privat hushålllets stölande. — Medger ej min lärade op-ponent, att hon vantoligt mig inte så litet! Gillar ej arvrätten. Men som jag ej avsåg att i artikeln beivra alla orättvisor under solen, vidrörde jag ej denna an-gelighet. Anfördes endast de rubriken mest närilande och de för frågan i mitt tycke självklara reformkraven. När red-aktionen dessa möta såsom motstånd — vad skulle då ej inträffa, om jag angräp-t

Kivninniga Medborgarskolan vid Fogelstad,

börjar sin 3 månaders långa

Vårkurs den 30 mars.

Ansökningar torde insändas snarast.

Begr. språk hos Rektor Honorine Hermelin, adr. Trievaldsgränd 1—3, S t o c k h o l m.

själva arvrätten!

Ar det verkligen inte "fränsvarer och föremat större självaktning", när sköklarer eller ledningar "leva på barn-ärläk eller släkterik", är när fallt ar-betslösa "leva på kärleken mellan sig och kvinnan"? — Det får för övrigt bli många, som behöva leva på barnärläk eller släkterik, när födelestekontrol-lerat några generationer. Höga löner samt samlande och ärvande av kapital möjliggöres då för alla, alltså även run-dliga sjuk- och livförsäkring. (Om allt ar-v tillföres samhället, möjliggöres fon-der för verklig pensionering.) Dessutom medför folkskoleingen, att konkur-rens mildras, att slätsena tryggas, när per-sonerna bli mindre ältärsatta, samt att krig med åtföljande kriser lättare undås — även detta till trygghetens önskad. En på eget arbete helt grundad god och trygg ekonomi är därför ej heller i ett konkur-rensanshållle chimärlik. Vill man dess-utom hjälpa till genom socialisering, så gärna.

Instämmer givetvis med nöje i Edra yr-kan den om "samma rätt och samma plikt för varje individ", en "börskämpanad av könsfördomarna och de företärsfäst-igheter som minnen inarbetat" samt om "ju-ridiska och moraliska likställighet med män-nen".

Blott ännu ett par ord. — Medan örbörda svärigheter råda att placera det uppvisande släktet, demn hustrudens konkurrera om de enklaste systor och demn tjuotusen på arbetlösa, födas årligen (1923) här i landet 35000 fler än som dör. Man har svårt att tro, att sådant van-vett är möjligt. Det minsta man skulle ge-gåra vore ju staltig nativetsminsknings-propaganda jämte livsändringstredioner. De senare skulle tvinga vissa alltför barn-rika folk att i denna sak ej helt slätsen-isa förbundet. — I Zürich låta årligen som kvinnor sterilisera sig. Varför kan ej i Sverige samma förbud beredas dem, som så önska? Magnus Lihner.

Härmed avblåses diskussionen kring "Hustrurn följt mannens vill-

kor och stånd". Dock förbehåller sig redaktionen att få återkomma till de synpunkter, som framlagts i slut-et av Magnus Lihners sista insänd-are. Red. av Tidevarvet.

Vaccination-frågan.

Vid genomläsandet av dr Ada Nilssons artikel i nr 5 av Tidevar-vet utropade underbetänkt helt öfver-illigt: Antligen! Tanken att vacci-nationsfrågan ej mera skulle vara ta-va, att den offentligen kunde upp-gå till debatt, fyllde mig med glädje. Hela mitt liv har jag stått tvksam inför nödvändigheten av vaccination-erna. Denna tvcken härleder sig från en händelse 45 år tillbaka i tiden. Jag öfverar en massvaccination i en stor och rik landsbygdssocken. Med lä-rarinneögon montrade jag barnen. I denna rika bygd en massa illa skötta barn, magra, gråa, med grådaskiga kläder. Så med ens uppläpte jag ett härligt barn, stort, vackert, yt-erst värdadt. Vaccinen togas di-rect från ett grådaskigt barn och öfverflyttades på det prima barnet. Efter en tid blev jag i tillfälle att se vaccinen inverkan på det rara barn-et. Öhyggligt! Dess arm var bet-tyck över hela överarmen. — Klockaren sade: Usch! Ta bort ungen! Vad skulle modren göra!

Min tro på vaccinationen fick en stöt, och jag har sedan ständigt läng-tats efter, att vaccinationen skulle ställas under debatt. Men det tycktes vara förbudet. Lagen säger, att man ska allt tro och därmed basta. — All annan vetenskap är underkastad ständig revision. Men Jenners 200-åriga behandlingsmetod, en stor-adt upptäckt för sin tid, är ofelbar; åttioåstunder får man ej betvivla, att den för alla tider är den enda möjliga.

Till sist ett varmt tack till dr Nilsson för den klargörande och ut-redande artikeln. Rosalie Lindgren.

Emilia Fogelklou.

Släktlivet och de politiska linjerna.

Revolutionsens solidaritetstanke, ut-tryckt i förklaringen om "de mänsk-liga rättigheterna" för alla, ej blott för de få, innebar ännu ingenting om kvinnornas medborgarsätt. Glöms-kan var nära nog oskrädd, saken ha-ve knappast varit på tal ens från kvinnohöll. Och Rousseau, det flam-mande snille, vars ord om rättvisa och broderskap och frihet lyst som transparanger över revolutionscene-rens, hade aldrig tänkt på kvinnor i så-dant sammanhang! (Läs Emile och jämför hans fostran och livsmål med Emilies, hon som skall forstas blott för att behaga Emile och för vilken det är mycket viktigare vad hon ser ut att vara än vad hon är!) Också för St Simon var "medhjälp-parinnan" och "väninnan" formeln för kvinnlig medborgaregning. Lik-vill är det demokratiska genombrottet förarbetat till en medborgerlig solidaritet också gentemot kvinnor.

II. Men i de tankar rörande släktlivet som föras med i strömdragen från revolutionen, söker man förgäves ef-ter vad jag med ett kort uttryck vill kalla moderssynen. Av man finner är däremot ett krav på fri-het och natur jämte en rationa-liserande och kollektivistisk behand-ling av hitändare problem sådana de i stort komma att avteckna sig ut-ifrån statistiken, politiken, national-ekonomien och till slut även rasbio-logien som utsiktspunkt. En vinst är att släktlivets faktorer sålunda in-satts i stora, logiska sammanhang. Men vid sidan om dessa omistliga värden ligger begränsningar, som dels bero på karaktären av reaktion mot det närmast förgångna, dels på att kvinnorna ännu så föga tagit stånd-punkt i de för dem — och för hela släktet — vitalaste frågorna.

Revolven mot det gamla patriarka-liska systemet över huvud kom helt naturligt att rikta sig också mot fam-iljen. Skilsmässolagen av 1792 bild-ar ett skarpt avbrott mot den syn på äktneskapsens oppiäsighet som katolska kyrkan representerat. Den sakrala heligen, sådan man förut fattat den (och som präglat äktnes-kaps institution sedan urminnes tider) miste sin auktoritativa kraft. Och familjehelgen kunde inte yn-dundas i en handvändning. Det är därför upplösningens tecken, som tydligare aktualisera sig än nydan-nings. Det gamla feodala systemets högsta punkt: trohet var ingestän-des så undgängligt som inom fam-iljen. Och det nya huvudordet fri-het var en storhet, som inom släk-tivet icke kan få sin etsikt djupa innebörd annat än mellan i ansvar — för släkte och samfund — fullt jämbördiga kontrahenter. Om friheten i sexuell mening blir fattad, icke som ett ansvar och en livshelgd, utan främst betonas som en rättighet — vad det utan tvivel kom att bli i samband med andra av de många tidigare ökrävda

"mänskliga rättigheterna" — så är det klart att denna rättighet, så länge man följer naturens ordning, fått vitt skilda konsekvenser för kvinna och man. Naturen gav ju kvinnan det omedelbara ansvar för släktet som först kulturen synes skänka åt man-nen. Endast där samhället ställer dem båda jämlika i fråga om ansvar inhördes, inför samhället och inför släktet — något som ju först nu bör-jar ske — kan frihet och trohet åter bli parallella etiska begrepp och ej varandra uteslutande "rättighe-ter". (Trohet betyder då ömsesi-dighet, icke blott det ekonomiska beröendets förpliktelser.)
Vad hävdandet av det naturliga beträffar, så är det tydligt, att man inte kan höja släk-tivet förrän hydelierets och sknets ande kommit bort från dessa livsom-råden. Det höves därför ingalunda att stanna i behänsenhet med "na-turen", sådan den hetsats, förstörts och vanfostrats i skänd storstads-luft — detta är onatur och omänskligt! — Vad det betyder över hela linjen, inte minst för kvinnorna, att sant, enkelt och rent se på släk-tivet, det kan knappast klargöras. Sin-

naturfiliert skall man emellertid inte stötsra över utan kultivera. Den är däremot för människovardad, icke dess produkt. Men den sidan av det nya frihets- och naturbegreppet som före kvinnlig medborgarsätt kom in under formeln "rätten till moder-skap" och som ville skänka kvinnan en förut i analogi med manligt präglad "fördomsfrihet" inför släk-tets livsvårdande, synes mig innebära en folkolning av frihetens och rättens natur. Ty ett barn är (lika litet som en man eller kvinna) ett ting, som man utan vidare får gå och förvärva till egendom endast för sin egen trevna skild. Ötliga barn ha förvisso kommit till världen med ensamliande modrar, vilkas föröv och stolthet de kanske till sist ha blivit. Och hela den sida av saken, som understryker de "naturliga" barnens rätt att vara barn för så som hälet likaväl som andra, är en socialtisk vinnning av djup och nödvändig innebörd. (Så länge icke föräldraskeppet själv byggs på god grund, kan emellertid barnet endast i ringa mån befrias från sådana of-rätter, som redan före födelsten begås mot det — i fråga om anlag, infly-

Från ett tredjeklasshörn.

Av Eva Schmid.

En tredjeklasskupé i värvälkostymning och kylande kött. Uthärdn bakarna skuter den gula dagern i mot fönstret, och det mot kvällen börjar regnet. Jag har läst mig fram genom timmarna, läst i sträck utan vidare tankar, när jag möter skymningen genom fönstrets gråblåa ränder, där regnet rinner över i baktändande flödar, denna bokstavnad med över ådorna. Utanför fönstret vasa färgerna starkt mer färliga som ett vindlande band — något vitt ljust blottat fram över markens väder skogshögur — vitlöpar alledes — våren. Men där utgör brusar upp genom Småland, konstaterar jag som så många gånger förr i mitt liv, att så värdesluts vacker är den dock icke till sin första del, Sveriges vä. — Gräset ligger alldeles gulgrått och bart, och det forrar av vatten kring tvätt och trån, bergskrevsorna skyttas svarta. I sippande fukt, svarta, bokstävna vägar nordanför järnvägsbanan, och på släpningen och utslippta höns vid stugorna, som ligger utskänkt här och där upplå bakarna, ofrån utan träd eller träddrägd, med en af lågafärdslänga till skydd och värn framom, skärpt gröna vägrar i rakskars sträckor — en vitlöpar — Men huvudliden av landet, de gula mossarna och tallmarna stå höll oberörda av våren.

Vi ha åter stannat vid en af de små stationer, som länna varandra som grästrän. En liten övrig stationsinspektör med sin röda flagga på träperrongen framför ett brun stationshus, som konstaterar upp av annessplakaterns röda bokstävna och stationsinspektors vita gardiner och generalbeaktningar i rummen ovanpå. Svarta, lera vägar under gråfärgade vägar, röda frontspåls och grå träskär karoreglutadt uppradade utmed den mörka vägen. Rastande hålar busarna inlåsta i stövelkabinen, dryftande dagens frögar framme på perrongen.

Dörren till vår kupa öppnas, en ung karl och en spenslig, svartklädd flicka som komma in. Den enda lilla gummans som fanns i kupaavdelningen där jag siter, flyttar med sina somna kroppar på golvet. Hon känner de nyborta och håller vänligt och mörkar in dem. I hävret mitt emot mig. Karlen håller i ryggen, och flickan nger främmande, de maka upp två kras-kartonger på nöthyllan. Tydligt är de de sysseln, likheten är påfallande. Karlen är vid några och tjugo år, men ansått är gossaktigt, något förökligt stillant i blicken.

Flickan har samma smala ansikte under ett ljus hår, som vara sexton år eller kanske aderton, den svarta läsklämningen sätter snövit över hennes smala skuldern. Hennes ögonlock är tunna och röda, hon siter och mörkar in dem. I hävret mitt emot mig. Karlen håller i ryggen, och flickan nger främmande, de maka upp två kras-kartonger på nöthyllan. Tydligt är de de sysseln, likheten är påfallande. Karlen är vid några och tjugo år, men ansått är gossaktigt, något förökligt stillant i blicken.

Men tjocka gumman bredvid mig har redan berättat samtal — det är brodern hon känner: — Ja han inte varit ändå så'n i dag? — Nej, bara här i Rörum.

— Jag har inte sett till Er här på tåget — och på Er dag.

— Nej, jag har inte varit åt torget denna sista sommaren. För det lilla en har får en ju mest oansättig hemvärdstationen. — Vi har varit ute i tungsmanna åkreden i dag, säger han förklarande.

Gumman ser på den svartklädda flickan: — Jag kan förstå, att så har fått sorg, säger hon. Sedan förökligt: — Är det eran gamla mor? — Ja, det är d.ä.

— Åh då! Jag hörde i höstas, att hon hade kommit hem ifrån Amerika. Och då fick hon inte läsa: vara tillsammans med er då.

— Nej, hon fick inte det. — Han lyfter ögonen förökligt granskande upp över gumman och ser på hennes snälla ansikte: — Det var inte heller därför hon kom hem, tilläger han stillsamt.

— SÅ! — Nej, mest var det för det, att hon hade fått en sådan skrämsel för att de i Amerika — hon var sjuk när hon kom hem.

— Att hon nämner reus ut! Så gammal! — och också er två kvar här! — Ja — många kunde ju tycka det — det fanns ju det, som var både för och emot — — — Han beslutar sig för att förklara det, får fatt i tunga, tillväganda örd, gömda frän missionens öten och predikanten, litet följiga kanske just här — han talar dock tillgånksomhet och vänligt om modern, förhållande, som man talade om de föda, han har inom sig alla skäl tydliga för hennes liv, han tycker om att visa dem för någon: —

— Se, mor hade alltid stundast att komma till Amerika. Hon var ifrån Stockholm född, och det satt i henne, hon ville se människor och fordon och riktigt liv omkring sig. — Jag kan inte med denna lilla hockskavalen! — som ständigt om kvärnarnas därhemma — jag vämnar det vore en ström! — Se, hon ville ha allting så stort och riktigt.

— Ja, det är så för somliga. — Och som hon så fick stå här inne i den svartaste skogen i tretton år och i enslighet! — Det är en stygg väg hem till vårt, smygare och backlager, så en kommande sällan ut — och har ingen utstakt — för riktigt släpigt omkring — — — Och i tretton år!

isax! Han säger det betonat och ser upp på den lilla fram för att se hur hon fattar det.

— Ja, det kan en ju förstå, att det har varit en lång tid för den som så där har fått längtan in i kroppen, säger den lilla fram erkännande.

Han blir tydligt glad åt att hon förstår det, och hans ögon blåa liviga: — Ja, det är just det. Hon hade nog längtan. Jag minns en gång, när vi va små och gick åt skolan, så sa mor: — 'Ja vännar, ja' kunde gå i skolan och lära litet och komma in lite! Då kan en ju förstå, att hon tyckte likom att hon hade det trängt omkring sig. Men hon var alltid så där glada och skämsam, hon bjödes inte klaga. Och när en som en far dö, skötte hon kvaren ensam i sex år, innan Johan och jag blev vuxna, och det kan en säga, att hon skötte dem ställigt! — Han får en stark kläng i ordet. — Så reste Johan straxt till Amerika. Sedan reste Alida och Maria. Men mor blir i lätthet och hade det slämsam och strävsde för oss två — han nämner över till den spensliga ysten, som hela tiden sitter värt och stäl — hon sa själv, att hon inte ville resa, åtminstone inte förän Elvira gått och läst, men vi kunde ju vara, att det ville hon — så som velat det i all sin tid — det var bara en försökelse som hon stannade för vår skull. Men Alida och Johan skrev brev på brev efter henna, och när som sen jag gifte mig, och Karolina hade lite pengar, så vi tog kvaren, och Elvira som barnflicka till jägmästaren, då mest nödde vi mor till att resa — när det nu varit ett sådant längtan och för hennet — det kunde ju ingens vara, här liasse hon kom till att resa — och så som önskat att få se Amerika och komma ut ur denna skogen! Och då så reste hon; hon störde inte för oss två, hade hon, för hon tänkte alltid, att vi skulle komma efter i sinom tid. Men vi visste ju att inte hade den realisten — hon nickar åter mot system — vi två likade mer uppåt här och tänkte oss ju till att bli där i vår, men det ville vi aldrig gånna till mor för att inte störa henne — hon var så lyckoslig som en ung stia, när hon kommit till detta Amerika.

Han tytnar och ser ut i skymningen, hans ansikte är berättigt allvarigt i den skymmande dagern, och ögonen så stiel öppnade mot minnet.

Den lilla tjocka gumman siter med munnen uppspridd av intresse, ivrigt förseende slutet.

Han tytnar och ser ut i skymningen, hans ansikte är berättigt allvarigt i den skymmande dagern, och ögonen så stiel öppnade mot minnet.

Den lilla tjocka gumman siter med munnen uppspridd av intresse, ivrigt förseende slutet.

Kifas sjukstolar

I alla storlekar och skilda utföranden för väl beaktade för ditt hals-sjukliga och svåra utslaget. Begär Kifas specialkatalog öfver sjuk- och rullstolar.

Kirurgiska Instrument Fabrika A.-B. KIFAS
Tel. Nor. 226.
Bogersgatan 21, Stockholm.

A. CARLSON, Tapisseriaffär

DROTTNINGTAN 77, STOCKHOLM
Kontoret Telefon 74475

Lager av alla slag's tapisseriematerial.
D. M. C. — C. B. — O. O. E.
Broder, Linné, Mouline, Perle o. Virkningar, Clark's Sp. o. Vinkrid (Ankartråd) Boi Filz, Klada och Yllejåva
Congress, Fild, Hårdager och Våfjåva m. m.
LINNEVÄPNADER, alla slag (inll 2 mtra brodd) blått och kulört
Prima Lakonämningar 120 cm. Kr. 4.50 pr mt.
Virk- o. Jampers-Såker (näst. alla lågkärl, chaverting)

Handarbeten

Beställningar å Broderier, Monteringar m. m. samt ritningar utföras till billiga priser (även å inll. tyger).
Färdingar.

— Men så trivdes hon inte, brister hon ut.

Flickan var skyddt över till henne; hon sitter också hon och här apånt och i beundran på brodern.

— Men, som trivdes mycket väl. Hon skrev hem, att han hade det så ofärligt gott och trevligt; hon bodde hos Alida — det var i Boston, vid en vacker gård, de hade det förnöget och fint — Alida barn voro så nära i henne — och hon tyckte det var körsam med alla dessa grannar gatorna och allt folket, och hembarete fick hon med stickning. Så hon syntes förnöjd på alla sätt.

— Men, kära, att hon nu kom hem då!

Han siter och håller blicken stilla mot rutan: — Ja. Det kan ju synas oförståeligt, att det var i hösten. Alida började skriva om det. Mor hade varit sjuk en lång tid, sommarer, fast hon sedan blev alldeles frisk och kurant igen, men hon skrev till Elvira, så stod där nära sitt i brevet: — 'Jag vännar, jag vore hemma hos hockskavalen igen! — Men det var så där skämsamt så i väste oss inte vid det. — Det kunde ju ingens tro att det var allvare; — hade kommit till att tänka oss mor likom bofast i Amerika — hon hade varit där i sex år. Då fick vi brevet från Alida: — Nu får ni hem mor, skrev hon, och det kom alldeles oförligt, vi vänta en inte. Alida var rakt ifrå sig bedröfvad för det, hon skrev många gånger: — 'Ni ska inte tro att vi va'r ovälviga vid mor eller att inte vi hade henne kvar — det är ju inte gott eljest, varken för er eller oss så förstå, men hon bara vill hem öryggligt, hon tror, att hon skall dö snart, som siter och hon vill inte dö här i Boston. — Han har släkt-rösten och kommer sig ställa in i att tala om detta som om något han själv varit med om, han likar som siter och drager fram det saktat ur ditt eget minne:

— Mor hade varit ute och gått i Boston en d g och gick in på en kyrkogård. Hon beskrev det för mig sedan. Deras kyrkogård är som en hel stad, en kan gå vilse många gånger därinne, de döda ska ju ha sitt rum, de ock — och med så mycket människor som i detta Boston. Men när det mor gick omkring därinne, blev hon sittande på en stenbänk och grät. Det var för henne kyrkogårdens skuld hon hade likom kommit in för att se efter — — — mor tänkte sig ju, att hon snart skulle dö och bli begravd där. Men nu hade hon kommit till att tänka, att hon aldrig skulle kunna ligga i frid i denna

kyrkogården eller i någon annan i Boston. För det var inte som en kyrkogård, utan det var som en stad, det var det samma som att sätta kösterna med under gatorna. Stenar var där mest ockad, de hade inga gravkullar där utan bara stenhål för den grus omkring, och där var inte tytt om några förnågor som komma och föra och stignare och främmande folk fingo fram där som en ström, plöper patrullerade där liksom på gatan, och tillvärdade och ändade strax utanför muren. Om en skall tänka sig det som till att sova, så förstår en ju, att inte en kan finna sin sömn på ett sådant ställe. Ingen kyrka fanns det heller — det kunde inte bli likt en kyrkogård, när ingen kyrka låg i mitten, och en kan ju fatta, att det skulle kunnas konstigt att träna ett när en var döad, skulle en sänka i graven utan själsläring.

Mor tänkte på kyrkan hemma i Vannäs — hon kände liksom, att det skulle kunnas skönare att ligga i en grav, som grävt växte över. Och hon tyckte, att hon ville känna dem, som lågo i gravarna omkring henne — det kom för henne, att far kunde tycka det var ovärdigt, att hon inte låg bredvid honom. — Och som hon satt där i sex år, så framfåg sig, hurusom en en gång skulle liggas med dödd där under en stenbänk i en främmande stad, grep det henne öryggligt att hon ville hem. Hon satt där på bänken och sade högt för sig själv: — Jag vill ligga hem-

Sjukvårds- Förbandsartiklar

Kirurgiska Gammalar, Bandager alla slag Elektriska Hjälpapparater, Induktionsapparater, Aderbäckstrampor, Bröskband, Ryggbälten, Grossschrovetter och Gårdlar, Bröstbälten, Lungskydder, Skåtkämnar, Lågtyrner, Dambälten, Barnsvettbälten, alla slag m. m. Besök eller tillävis öf. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special

Vesterlånggatan 88
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlagatan 9
STOCKHOLM

telser o. dyl). Men de'n rationenell fattade "rätten till modernskap", det idemässigt beslutade förverkligandet, är något helt annat och innebär en skapelsaktens mekanisering, som är i grund främmande för det okränkta och levande modersinnet. Det är i stort sett en konstruktion. Låt emellertid var och en av dem, som med rätta funne det "ovärdigt en man" att så brukas enbart som medel för en annans ändamål, utvidga sin tanke till "ovärdigt en människa". Mera behövdes det inte för att ett helt nytt ljus skulle falla över mörkert och förvirringen i släktlivets nuvarande tillstånd! Barnets rätt till föräldraskap, d. v. s. det ömsidiga ansvarsprincip, skulle tråda i förgrunden som det enda momentet med "rättighetens" karaktär. "Frihet" blir på släktlivets område ett bullrande tomt ord, om det inte är i oskälighet förenat med ömsesidighetens princip.

Men både frihet och ömsesidighet kunde ju tänkas sammanga i en annan riktning och betydelse: hägges frihet från barnet och från mödan med barnet, något som kunde tyckas gi-

va kvinnan en förmån utifrån livsberörans synpunkt. Och vad är närmare till hands för dem som av sitt arbete endast förnåmmit mödan och aldrig en lustkänsla än på ett annat livsöverskade ta igen sig på så sätt att man där löste ut endast lustkänslan, icke ansvarsmödan. Men till ensidig lustkänsla hör lätt — ombytte. Och därmed örd vi i mer än ett avseende inne på ett sluttande plan, som det är fruktansvärt svårt att råda bot för — annat än på genomsnittliga personliga förvärdningar vänta. För dem som aldrig varit arbetande och betungade är det billigt nog att endast lamentera på denna punkt. (Och det skall endast förnimmas som en missupfattning från sådana som på många slags vilopunkter och lyckomöjligheter i sitt liv genotomt dem, som kanske bara ha funnit denna enda.) — Och ändå är logiken i ovan nämnda "komplettering" redan från början förökande för de mänskliga krafternas inläggande harmoni, som behövde en jämnare fördelning, ett rikare samgrepp av både lust och ansvar, så att bägge momenten börde med i alla mänskliga handlingar. Och där stöta vi o. m. frän släkt-

livets synpunkter på ömsesidighetskrav av en vidd, som sträcker sig ej blott till ett människopar, utan till hela den samtida, alla de klasser och individer, som på olika sätt och i olika lägen begära och njuta lycka utan ansvarsförpliktelse och utan solidaritet med andra människor, klasser, livslägen. Vi tvingas att se alla svåra frågor inte bara i ett större logiskt sammanhang, utan i ett annat, mera påkostande — organiskt, d. v. s. personligt sammanhang, för så vitt som vi människor äro v a r a n d r a .

(Och om inte det är detta kvinnorna skola hjälpa till med, då vet jag inte vad vi ha i politiken att göra. Vi måste redan från början inrätta vårt arbete för det allmänna på livets uppbyggande, tillvaratagande, samhörighetskänsla, d. v. s. motatsen till värdeförestörelse, krig och klasspolitik.)

Men det var inte organiska, utan rationella synpunkter, som nödgade till eftertanke i revolutionsströmstraget.

För "naturns" och "frihetens" ohindrade utlösning uppstälde sig

smart nog tydliga gränser av omulligt yttre nödvändighet. Det var framför allt nationalekonomien och längre fram radiologien, som kom och ställde upp sina värningsvågor vid vägen. Genom det gjvna material, som hoppsamlats — ett material, där människorna ingå som siffror, men icke som viljor — blöstes, hur de ödeslogiska farorna för framtiden kvälde fram ur sexualitetens livsmörde. Men hur betydelsefullt det vetenskapliga klarläggandet är, så är det antal individer, vilkas handlingsmätt härvidlag regleras av teoretisk insikt, så försvinnande litet, att kravet på personligt-etiska, individerna inriktande regulativa blott blir dess mera på kallat. Släktlivet handlar icke om logiska konsekvenser utan om organiska processer. Vaje försök till rent rationalistiskt och kkektiv lösning av släktlivets frågor kommer att bryta mot en den viktigaste organiska grundförutsättning, den att liv måste behandlas som liv, icke som ting. Att behandla liv som ting är hälsede-

mot livet själv. Släktlivet kan inte och skall inte rationaliseras, men bejakas skall det och förödlas, såsom kärlek överallt gör, oberoende av teorier. Dess kär är varken ett öde eller en rättighet. Det är en social uppgift som varje människopar fått att tillsammans och i tyshet lösa.

Så länge inte personlighetens principer får sätta släktlivs tycko- och vilofällor i relation till kvalitativa värden, kan inte äktenskapshelgden återöversås på frihetens grund. Men skall den alls kunna det inom en samhällstyp, icke av feodal utan av mera demokratisk (eller kooperativ) struktur, så förutsättes just respekt för naturen, inbördes frihet och insikt i frågornas väldiga sociala sammanhang, d. v. s. just sådant, som — fastän utan kvinnoinnsats — står på värdeviden av vad jag med ett sammanfattningsnamn ville kalla (den tidiga) revolutionslinjen i fråga om släktlivet.

För ingen är fördelen

av
Kapitalsamlingsfråkning
större än för
den självförsörjande kvinnan

Björns viktig och ärligaste upplysningar från vilket som helst av våra kontor.
SVENSKA HANDELSBANKEN.

na i Vannäs. Jag vill bara endast lägga beklagan hemma i Vannäs. Och det kom en sådan längtan och förskräckelse över henne fördeskull, att hon knappt var sig själv mäktig.

Hon kom hem och grät och tvång Alida att skriva brevet till oss. Alida fick henne ändå till att tänka och bestinna sig i fjorton dagar, men det blev till det samma, de måste skicka av brevet.

Vi ville ju gärna säga emot mor — Karolina hade knappt sett henne, men hon är så snäll, så det var vi inte lögliga för att inte skulle gå bra, och vi hade låda rummet ovanpå, där skulle mor ändå se bäckskalvatten rinna, det skrev jag till henne, och Karolina och jag tog oss riktigt ur selen och gjorde en lugnresa till Göteborg och mötte mor, det var en rolig resa, och mycket såg vi — och mor såg oss, det första på Sveriges jord — Han sitter smälände och ser utåt och minns.

— Så kom hon bara hem för do! utbrister den lilla från salvselstället — hon har fått sitta fyra till femmoderliga långa.

Han vaknar upp till sig själv och vänder nickan, kommer liksom först då idag att han har höröra.

— Vi önska nog att hon skulle leva, säger han litet strävar, men sjukdomen satte åt hjärtat, så hon hade bara varit hemma sex månader, när hon dog — nu i tidiga.

Plickans lärar började slå fram under de sänkta ögonlocken. Den främmande från vänder sig medlidans till henne.

Stadens liten, kommer hos hon först nu till sorgen!

— Nej, säger han påminnande — minns hon inte, att han berättade det — Elvira tjånar hos jägarestans straxt hemmavid. Vi ha bara varit inne i Rörum för att köpa kista; vi ville att mor skulle få en kista, som kunde vara just i hennes smak. Vi skall ha begravningen om söndag. Det skall nog bli klockeringning och en högrödlig begravning, säger han med ett vekt smilande, han är till synes stolt över detta, att moderns velat komma hem till dem för att dö.

Plickan knyter upp banden på en ask och visar en liten st kranas av vita hyacinter: — Det är från alla de våra hemomkring! säger hon, de satte sådant värde på stor sedan gammalt! — Detta är det första hon säger, hennes röst är som ett ekko av broderns, samma stilla tonfall utan brytningar, stötheten över den döda ligger, inte i den.

Fåga stannar, det är deras station, och de stiga av. Plickan fört med axen varligt i famnen, brodern efter henne. Han säger sådå även till mig, han tycker tydligen att jag nu också kan honom därför att jag fört allt detta om dem.

När tigen går ut från den lilla öddiga stationen, där lyktorna börja glimma blekt mot den fallande värvälldagen, ser jag honom stå kvar bredvid systemen ut på perrongen. — Brevditt hem, nedlytt från bagagevagnen, är kistan med silverkortet de biktat hem till kistan, till henne, som gott kunde leva sitt äldredoms ståt i Boston men måste hem till kyrkogården i Vannäs och till en grav som gräset växte över.

Ingen klagan

om man upprättat blodet, mäsar nages och tarmarna från osunda roter och vidvarer ansväras från kroppen, varmed man undsärdder roter och grundskansen till olämsade och många sjukdomar.

Den för hela organismen välgörande process erhålles genom att sväda.

Fruktall-Samarin

Det bingar vikt och ger hälsa. Pris per fl. 2.50. Saljas i alla apotek, hos droghandlare, m. s.

Cederroths Tekniska Fabrik
Stockholm

De arbetsfria kvinnorna.

(Forts. fr. sid. 1.)

uppfostat an som samhället ger kvinnorna, inprenerad dem med den uppfattningen, att de *er*as närmaste är de enda varelser, mot vilka de ha någon förpliktelse — av intresse och omsorg. Så långt som deras uppfostning sträcker sig, bli de främmande även för de mest elementära tankegångar, som är nödvändiga för att man skall bli mäktig allmänna intressen och vidsynta moraliska omdömen. Kvinnorna kan blott klandras för att allt för troget fylla den enda uppgift, som de blivit fostrade till, och även så gott som den enda, som de tillåtas att utöva.

En kvinna verkar aldrig och bryr sig inte om att veta vad hon verkligen tycker i politiken. Men hon vet vad som kan inbringa familjen pengar eller en bjudning, vad som kan tillförsäkra hennes man en titel, hennes son en plats, hennes dotter ett bra gifte.

Candida driver nu den satsen, att den verkligt, som dessa ord återupplejade för 60 år sen, var tilligt mindre farlig då än nu, då det tillt skenet råder likställighet mellan män och kvinnor.

Det är en oerhörd skillnad i kvinnornas möjligheter nu mot förr. Skolor, universitetsbildning, rösträtt har kommit dem till del. Men mängden av arbetsfria kvinnokraft har vuxit oerhördt med tillväden i hemarbetet och barnantalets minskning. Och den genomsnittliga arbetsfria kvinnan har inte förändrat sig mycket. Hon "som barn tittar i tidningar", vars intresse för den inre politiken mest består i att förfäsa sig över hur omöjliga arbetarna är, hur de bara ha materiella intressen — alltså stävar för det som hon själv tycker är det nödvändigaste av allt!

— Intresse för världspolitik har hon ingen!

Denna grupp av kvinnor är mycket, mycket större nu än för 60 år sen. Och vad värre är, den har ett inflytande — som den inte hade då. "I dag lyssnar man till dem — de är med om att ange tonen i en samhällsrets, ja, att inrikta ställningstagande gentemot livet, främst hos unga män och unga kvinnor, till att värdera personlig bekämplighet, personlig beundran, yttre social framgång, att döma folk efter kläderna och efter vem de umgås med."

Krigstid kan de känna sitt samband med samhället, men då kriget tryter, blir åter deras motto hemmet först, samhället sist. Och man lyssnar till dem. Det är fara att samhället skall bli genompynt av deras ohörsamma, omoraliska inställning mot livet.

Som mödrar lär dem deras instinkt — och alla de röster som kalla denna instinkt helig — att uppföra allt och alla för sina barn. I allmänhet är den gifta kvinnan övertygad att hon fullt uppfyller sin plikt mot samhället i sitt hem och genom att vara mor för sina barn. Den tanken att hon helt enkelt fostrar dem dåligt, då hon inte gör något annat än är till för deras skull, har aldrig dagats för henne.

Även den yrkesutövande kvinnan är smittad av detta ideal. Sjukdom och kränktheter "hemma" kastar henne lätt ur sadeln — tjänsten får lida eller länmas. Hennes egen hälsa "kommer som god tväs".

De unga yrkesutövarna "äro stolta att de vara feminist", De tro att det visar intellektuell frigjorhet att erkänna kvinnans underlägenhet — med undantag för några oöng-

ende undantag! Och trogna sin uppfostrens traditioner ha de en finskan: att gå ihop med och stå väl hos det starkare släktet!"

Hur skall detta ändras?

Genom förändrade hjärtan — svarar Candida. Men hjärtan ändras inte av sig själva. Först och främst måste vi erkänna, att lättja är den oförlåtliga synden, som bereder undergång, var den finns. Att ingen mänsklig varelse har rätt att vänta på samhället, inte ens via en far eller make, att det skall uppehålla henne, om hon inte betalar med fullt dagsverke.

Och den lilla familjen blir regel, får mederskapet ej längre anses som fullt jobb.

Men vidare: den allmänna opinionen måste ändras. Hur sker det? Candida har två grundfrågningar: Lika lön för lika arbete — och ingen särskyddlagstiftning för kvinnor.

Bort med allt, som förhjälpjer både män och kvinnor att vänta mindre av kvinnor än av män, mindre mod, mindre självbetraktning, mindre öpmode, mindre allmänna. — Att vänta litet är att få litet.

Detta är alltså den Candida, den Lady Rhonda, som utmanat G. K. Chesterton. Vem är då han?

Chesterton är jämte Shaw Englands mest omdömligaste författare i nutiden. Om Shaw's karaktär är "stridslistigast allt vad han kallar romantik" (Emy Ek), så är Chesterton hans motsats just som romantiker.

Hans ideal är Medeltiden, romantikens tid, äventyrens tid. Hela livet, naturen och människorna, är för honom ett strålände äventyr. Vart ord han skriver är äventyr. "Ty alla människor väntar att man skall skriva eller säga vad de inte väntar! Väntade de att få höra något väntat, så kunde de ju sitta för sig själva med sin väntan!"

Chesterton har från ateist blivit ortodox kristen, ja, till sist katolik. Han försvarar de oupplösliga äktenskapet och hemmet, där kvinnan härskar i kraft av sin allsidighet. Hon kan allt, medan mannen är en stackars specialist. Kvinnan skall hålla sig till hemmet, inte för att undertrycka och stängas in, men för att bevara sin breda allsidighet!

Det mest romantiska i världsen är att "ägga ett brev i brevlådan och att ingå äktenskap. Ty dessa båda handlingar kan aldrig tagas tillbaka. En skilsmässa kan aldrig upphävas, att av två blivit ett kött. Ett äktenskap är varken hänyrkning eller slaveri. Det är ett samhälle, en särskild slags arbetande och stridande inrättning på samma sätt som en nation.

300,000

Böcker

Oerhörlt billigt!

Inventeringsrealisation
7 febr.-15 mars.

Skönlitteratur (orig. och övers.).
Kulturhistoria.
Reseskildringar.
Religiös och etisk litteratur.
Nytt och intressant nöjesläsning.

Lindblads Förlag, Uppsala.
Sänd mig gratis och franko Eder
prisredningskatalog 1927.

Namn: _____
Bortad: _____
Postadr: _____
(Skriv tydligt!)

Social Upplysningsbyrå,

Signe Jacobsson,

Sturegatan 52, 1 tr., Stockholm, Tel. 783 31.

Anvisning angående Utbildningsmöjligheter, Sociala institutioner, Samhälleliga frågor. Mottagning varldarlag (utom lördag) kl. 11-1 e. m. Nöjesträttning. Vid skriftliga förfrågningar medskändas 1 kr. jämte svarsperto.

Karma.

Frö Elin Wagners artikel, Korset, Kismet och Karma, i nr 52 av Tidevarvet för år 1926 har givit fröken Ada Rosengrens anledning till följande gemälle:

Frö Elin Wägnar.

Med anledning av en artikel av Er i "Tidevarvet", där Ni nämner Kismet och Karma, det senare på ett orätt och missvisande sätt ber jag Er att inte låta dem av Er försöka, som minnas vad de låsa och äro okuniga om österländska religioner och livsåskådningar, få en alldeles orätt uppfattning om dem. Hinduerne kunna ha många fel men de låta ej som Ni säger, klävdhva sig av något orättigt och lagstridigt i sitt tänkande. Karma är blott ett annat namn för kausalitetens lag och den kommer ingen av oss undan — vi ha alla upplevat dess verkningar. Slåm även harmoniska lag, återställare av den jämvikt som vi alla hjälpa till att rubba, är den en gudomlig og. en emanation av det s. k. Ålsoata.

Men det är ju inte detta som straffar eller belönar oss etc. utan vi själva som göra det alltförre vi arbeta och verka med, genom och i samma riktning som naturen fasthållande vid de lagar på vilka världsligast harmoni beror och bytas dem.

Även det yligaste studium av de österländska religionerna har sitta Eder att Ni missuppfattat vad Karma är.

Eder Ada Rosengren.

Den uppfattning av Karma, för vilken fröken Rosengren läsar upp mig, är icke formulerad av mig. Den är som en min artikel borde framgått ett direkt referat ur Stanley Jones' bok: "The Christ of the Indian Road." Tyvärr har jag sänt hem boken och kan inte göra några direkta citat. Men jag tror att mitt referat korrekt återger den uppfattning som belyses av en missionär, som ägnat hela sitt liv åt Indien och studium av dess religioner.

Då den icke bröt sig med min egen, låt vara yliga, uppfattning, refererade jag den utan invändningar.

Då jag nu läser, röken Rosengrens framställning av vad Karma är, finner jag att den på intet sätt är oförenlig med Stanley Jones' uppfattning att kristendomen med dess budskap om frälsning innebär en befrielse från Karma.

När Stanley Jones' lägger fram sin kristna uppfattning om de tre religionerna och deras inflytande på människosjälens refererar han ett samtal med Gandhi, för vilken han hade fram sin tes. Tyvärr meddelar han inte vad Gandhi svarade.

Rom i jan. 1927.

Elin Wägnar.

Äventyrligare t. o. m. än äktenskapet är dock familjen! Sin make väljer man, — inför sin familj har man inget valt!

Om en människa ville visa, säger Chesterton, att hon verkligen var redo att möta alla slags människor, så borde hon huvudstupa sig sig med g.n.m. skorstenen i skötet på första bästa familj och se hur hon kunde reda sig med den. Det är precis vad var och en av oss gjorde den dag vi föddes. Att föddas är rema, rama äventyr! Våra föräldrar ligger på lur och rusar på oss som rövarare från ett buskage. Vår farbror är den överraskning! Vår moster bokstavligen en blizt från klar himmel!

Vi få tänka oss disputationen mellan Candida och Chesterton. Time and Tide meddalar mycket litet därom. Att den varit både muntrande och allvarlig förstår man. Chesterton försvarade "att göra ingenting" och mäns rättighet att göra vad de vill i sitt hem; och viken av att ägna

Vad som kan hända.

Mannamän i posten.

Tre postassistentbefattningar ha sökts av 80 sökande därav 65 kvinnliga och 15 manliga. Samtliga manliga ha utgått från postleverkuren senare än samtliga kvinnliga och äro mindre meriterade även i övrigt. Enligt behörighetstagen skall kvinnorna vara lika tillägg som man vid erhållande av befattningar sådana som exempelvis postassistentbefattningar. Detta oaktat ha de tre manliga sökande, som tidigast av de manliga avgått från postleverkuren, utnämnts med förbigående av samtliga de 65 kvinnliga mera meriterade. En hel del av dessa inästa platser, som äro överordnade postassistenten. Men de ha sökt postassistentplatserna därför, att löneförhållena för dessa, för såväl män som kvinnor tillgängliga platser, äro bättre än lönerna för de av de kvinnliga sökandena nu innehavda platserna. Det är möjligt, för att icke säga troligt, att herrarna i Generalpoststyrelsen velat ha tilläggskval för främsta befallposten.

Bör icke detta visa kvinnorna vikten av att även de få tilläggskval för befallposten särskilt i Generalpoststyrelsen, som sedan bättre kunna tillämpa behörighetstagen?

Vi förutsätta att det blir 65 besvärskrivelser.

Observera.

sig att barnuppfostnan — "en uppgift stor nog för all ens tid och för evighet". Men hän försvarande i t den "onomiska otidsenligheten, att fortfarande några skall tråla för att andra ska göra ingenting — detta är snarare de arbetsfrias olycka än deras fel.

Candida angrep med kraft det kvinnoidéal, som kom också de som arbetade att försöka te sig som de inte arbetade! Angrep den gifta kvinnans och moderns överlydnad!

Bernard Shaw, "den länge, rödhåriga och rödsäckige irändaren, som genomkorsat landet härs och tvärs och ingivit människor, och särskilt unga människor, det farliga och förkastliga företaget att börja tänka själva" — så har han blivit karaktäriserad i Time and Tide — han summerade till sist ihop diskussionen så: "Vad beträffar låtta eller inte låtta, så vill jag anföra Er en av de viktigaste osakerorna till min storhet! — ett tidigt stadium i mitt liv förtal jag ett beslut att aldrig låtsas för mig själv att jag hade roligt, när faktum var, att jag inte hade roligt. Kunde vi gunga in det beslutet i både män och kvinnor, så fick vi se, hur det gick med all arbetsfri tid!"

"Gå nu hem och tänk på allt det här", var Candidas sista ord.

H. L. H.